O historii Nowego Testamentu

Z HISTORII BIBLII – część IV

część III

Historia zespołu ksiąg Nowego Testamentu jest krótsza i prostsza niż Starego. Kształtowały się one w przeciągu kilkudziesięciu lat i proces ich powstawania zakończył się przed upływem I wieku nowej ery. Tak jak Stary Testament jest dziełem Żydów, tak Nowy Testament stworzyli chrześcijanie.

Nazwa Nowy Testament pojawiła się we wczesnym chrześcijaństwie, niewątpliwie jako wynik nawiązania do słów Jezusa, wypowiedzianych podczas Ostatniej Wieczerzy, a sformułowanych po łacinie w Wulgacie:

„Hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effunditur in remissionem peccatorum” – Mat 26:28; *„Hic calix novum testamentum est in meo sanguine”* – 1 Kor. 11:25 (*„Albowiem to jest krew moja nowego testamentu, która się za wielu wylewa na odpuszczenie grzechów”* BGd; *„Ten kielich jest nowy testament we krwi mojej”* BGd). Słowa te interpretowały istotę posłannictwa Jezusa, które zasadzało się na miłości i przeciwstawiało nauce Zakonu, biorącego za podstawę twardy wyrok prawa. Wtedy też jako przeciwstawienie pojawiła się nazwa Stary Testament – po raz pierwszy użyta przez ap. św. Pawła w 2 Kor. 3:14: *„Sed obtusi sunt sensus eorum; usque in hodiernum enim diem id ipsum velamen in lectione veteris testamenti manet, non revelatum quoniam in Christo evacuatur”* (*„Ale zatwardzone są zmysły ich; albowiem aż do dzisiejszego dnia taż zasłona w czytaniu starego testamentu zostaje nie odkryta, która przez Chrystusa skażenie bierze”* BGd). Święte księgi używane przez Izraelitów takiego tytułu nie miały; nazywano je po hebrajsku *sefer* (księga) lub *sefarim* (księgi) – 2 Król. 22:8, Izaj. 34:16, Dan. 9:2 itd. itd.; w przekładach polskich: *księga*, *księgi*, *Pismo*, *Pisma* – Mat 21:42; Ew. Jana 5:39; 10:35; *Pisma Święte* – 2 Tym. 3:15 itd. (p. „Konkordancja biblijna” do Biblii Gdańskiej, s. 435-436). Obydwie nazwy – Vetus Testamentum (Stary Testament) i Novum Testamentum (Nowy Testament) widnieją już na kartach tytułowych w łacińskiej Wulgacie.

Księgi Nowego Testamentu napisane zostały w języku greckim; tylko Ew. Mateusza w języku aramejskim. Pisano je na papirusach, a więc materiale nietrwałym, dlatego oryginały uległy zniszczeniu, przechowały się tylko odpisy, sporządzone również na papirusie, pergaminie i na papierze. Wszystkich dochowanych do dnia dzisiejszego rękopisów tekstów Nowego Testamentu jest około 4286, w tym 53 kompletne; inne rękopisy zawierają części i fragmenty. Jest więc Nowy Testament najlepiej udokumentowanym tekstologicznie dziełem starożytności. Najstarsze kompletne rękopisy Nowego Testamentu pochodzą z połowy IV w. n.e. (Kodeks Watykański, Kodeks Synaicki).

Wszystkich ksiąg Nowego Testamentu jest 27. Oczywiście istniały wówczas również apokryfy, ale zostały one stopniowo wyeliminowane spośród formującego się zespołu ksiąg natchnionych.

Wśród ksiąg Nowego Testamentu możemy wydzielić grupy, stosownie do ich treści i charakteru. Do pierwszej grupy zaliczyć należy cztery ewangelie i Dzieje Apostolskie, które są księgami historycznymi. Drugą grupę tworzą listy apostołów w liczbie 21; obydwu grupom przeciwstawia się Objawienie według św. Jana (Apokalipsa), które jest księgą proroczą.

Jak wiadomo, Jezus Chrystus nie pozostawił po sobie żadnych pism – naukę swoją głosił ustnie i Jego Ewangelia długo żyła w tradycji ustnej, podobnie jak niektóre pisma Starego Testamentu. Ewangelie, które są historią Jego życia, spisane zostały przez uczniów wiele lat po śmierci Zbawiciela. Nie one też są najstarszymi księgami Nowego Testamentu. Najstarsze są listy apostołów. Jako pierwsze chronologicznie należy wymienić dwa listy ap. św. Pawła do Tesaloniczan; pierwszy list powstał najprawdopodobniej w latach 50-51, a najpewniej w r. 51; drugi list jest nieco późniejszy. Ostatnim listem apostoła św. Pawła jest drugi List do Tymoteusza, napisany około 67 r. z więzienia rzymskiego. W tym przedziale czasu – w latach 51-67 powstały wszystkie listy apostoła św. Pawła, których w sumie jest 14, jeśli za Pawłowy uznamy także List do Hebrajczyków, powstały też w tym okresie.

Listy apostoła św. Pawła były znane i cenione, jak czytamy: *„A cierpliwość Pana naszego uważajcie za ratunek, jak i umiłowany brat nasz, Paweł, w mądrości, która mu jest dana, pisał do was”* – 2 Piotra 3:15. Krążyły one wśród zborów, czytane i dyskutowane; mamy tego potwierdzenie w słowach Pawła: *„A gdy ten list będzie u was odczytany, postarajcie się o to, aby został odczytany także w zborze u Laodycejczyków, a ten, który jest w Laodycei, i wy też przeczytajcie”* – Kol. 4:16.

Apostoł św. Paweł w swoich podróżach woził ze sobą księgi biblijne, jak o tym czytamy: *„Płaszcz, który zostawiłem w Troadzie u Karposa, przynieś, gdy przyjedziesz, i księgi, a zwłaszcza pergaminy”* – 2 Tym. 4:13.

W tym okresie napisany też został List Jakuba i 1 List Piotra. List Judy oraz 2 List Piotra powstały w latach 68-70, a Objawienie wg św. Jana – zapewne w latach 70-80; powstanie 1, 2 i 3 Listu Jana lokuje się w przedziale czasu 70-100 r.

Chronologicznie późniejsze od pierwszych listów są teksty ewangelii. I znowu daje się wśród nich wyodrębnić dwie wyraźne grupy: Ewangelia według św. Mateusza, Marka i Łukasza to ewangelie synoptyczne (z gr. *synoptikos* – przeglądowy) – łatwo można, porównując je, zestawić podobieństwa, równoległości i różnice; współbrzmią one ze sobą w zakresie treści. Odmiennym charakterem odznacza się Ewangelia według św. Jana. Za najwcześniejszą z ewangelii uważa się Ewangelię według św. Marka. Powstała ona w latach 64-65. Ewangelie według św. Mateusza i Łukasza napisane zostały w latach 68-70.

Ewangelista św. Marek był uczniem ap. św. Piotra. Św. Mateusz był jednym z dwunastu apostołów. Św. Łukasz nie należał do ich grona, nie był uczniem Jezusa, był Grekiem, lekarzem, człowiekiem bardzo wykształconym. We wstępie do swojej ewangelii przedstawia motywy podjętej pracy: *„Skoro już wielu podjęło się sporządzenia opisu wydarzeń, które wśród nas się dokonały, jak nam to przekazali naoczni od samego początku świadkowie i słudzy Słowa, postanowiłem i ja, który wszystko od początku przebadałem, dokładnie kolejno ci to opisać, dostojny Teofilu”*. Stąd wynika w pewnym stopniu kompilacyjny charakter Ewangelii Łukaszowej. Św. Jan był jednym z apostołów, umiłowanym uczniem Jezusa.

W tym czasie też, w latach 68-70, powstały Dzieje Apostolskie – następna po ewangeliach księga historyczna. Ich autorem był św. Łukasz. Dzieje Apostolskie przynoszą wiele informacji z życia apostołów i pierwszych zborów. Najpóźniejszym pismem Nowego Testamentu jest Ewangelia według św. Jana, której powstanie umieszcza się w latach 95-100. Najstarszy przekaz Ewangelii Janowej, zapisany na papirusie, pochodzi z pierwszych dziesiątków lat II w.

Ważnym czynnikiem pozwalającym w przybliżeniu wskazać czas powstania ewangelii jest fakt zburzenia Jerozolimy przez Rzymian w 70 r. n.e. Jak wiadomo, w żadnej ewangelii nic na ten temat nie znajdujemy, wobec tego ich teksty (z wyjątkiem Ewangelii Janowej) musiały powstać przed tym wydarzeniem.

Wreszcie Objawienie według św. Jana zamyka całą Biblię wizją zwycięskiego Królestwa Bożego, które zstępuje na ziemię. Tak więc Pismo Święte zaczyna się opisem raju utraconego a kończy opisem raju obiecanego.

Księgi kanonu Nowego Testamentu są wspominane w pismach autorów wczesnochrześcijańskich II-III w. – Justyna, Ireneusza, Klemensa Aleksandryjskiego, Orygenesa, Euzebiusza. Dzięki temu wiemy, że już wówczas istniały i służyły zborom. Wzmianki te były ważne dla ustalenia autentyczności poszczególnych pism i odrzucenia apokryfów.

Bardzo znanym naukowym wydaniem Nowego Testamentu jest „Novum Testamentum Graece”, oprac. Eberhard Nestle i Kurt Aland, Stuttgart 1954, oraz „Novum Testamentum Graece et Latine”, oprac. Eberhard Nestle, Erwina Nestle i Kurt Aland, wyd. Wuerttembergische Bibelanstalt, Stuttgart 1962, wydanie21.

część V

Zajda Aleksander
R-
„Straż”

ŹRÓDŁA:

1. E. Dąbrowski (red.), *Podręczna encyklopedia biblijna,* t. I-II, Poznań 1959;
2. W.J.J. Glashouwer, *So entstand die Bibel,* Haenssler Verlag, Neuhausen-Stuttgart 1979;

3. F. Rienecker, *Lexicon zur Bibel,* R. Brockhaus Verlag, Wuppertal 1981, wyd. 1;
4. W.J. Harrington, *Klucz do Biblii,* Warszawa 1984, wyd. 2;
5. R. Rubinkiewicz (red.), *Wstęp do Nowego Testamentu,* Poznań 1996.